

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

Projekt OBOGATENO UČENJE TUJIH JEZIKOV II
Program profesionalnega usposabljanja učiteljev

JEZIKOVNO OBOGATENI KURIKUL:
Kroskurikularna vloga (tujih) jezikov

JEZIKOVNE POVEZAVE 2:
Razvijanje strokovne (-ih) pismenosti v TJ (NEM)

ZRSS, Ljubljana, 14. maj 2013
Katja Pavlič Škerjanc, katja.pavlic@zrss.si

Operacijo delno financira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov v obdobju 2007-2013, razvojne prioritete: Razvoj človeških virov in vseživljenjsko učenje; prednostne usmeritve: Izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja.

NOVE PARADIGME UČENJA TJ: Novi pristopi k poučevanju TJ (STJ, OUTJ idr.)

1. **Nova vloga materinščine pri učenju/poučevanju TJ** (od monolingvalnega k bilingvalnemu pristopu)
 2. **(Tuji) jezik kot povezovalni element kurikula,**
 - ✓ (F)LAC – t.i. *Foreign/ Languages Across the Curriculum*,
 - ✓ LIS - Jeziki v drugih predmetih, t.i. *Languages In other Subjects*
 2. **V vsebino usmerjeno / na vsebino osredinjeno učenje tujih jezikov,** t.i. *CBLL Content-Based Language Learning* (prim. CLIL)
 3. **Razvijanje strokovnih pismenosti v TJ**
 5. **Razvijanje MEDKULTURNE ZMOŽNOSTI**
 - ✓ znotraj TJ in materinščin(e)
 - ✓ Pri vseh nejezikovnih predmetih (→ kulturno odzivno poučevanje NJP) in
 - ✓ kroskurikularno (→ vsešolski pristop)
- ☐ **Integrativni kurikulum = medpredmetne in kurikularne povezave**
 - ☐ **Sodelovalno in/oz. timsko poučevanje**
 - z učitelji jezikovnih in nejezikovnih predmetov
 - in v medkulturnih timih

Temeljna načela (tuje)jezikovne politike v izobraževanju v RS (Bela knjiga 2011)

- Razvijanje sporazumevalne zmožnosti **V SLOVENŠČINI, DRUGIH MATERNIH IN TUJIH JEZIKIH** je učni cilj, ki se **na vseh ravneh uresničuje tako znotraj predmetov kakor tudi na nadpredmetni** (tj. kurikularni oz. programski) **ravni s sodelovanjem učiteljev vseh jezikov med seboj in z učitelji nejezikovnih predmetov ter z načrtnim in sistematičnim medpredmetnim povezovanjem**, na primer v okviru vsebinsko in jezikovno integriranega učenja.
- Jezik je hkrati cilj in sredstvo; pri jezikovnem pouku to dosegamo **z učenjem jezika, usmerjenim v vsebino**, pri nejezikovnih predmetih pa **z jezikovno ozaveščenim učenjem vsebin**. Razvijanje **splošne sporazumevalne zmožnosti** tako nadgradimo z razvijanjem **strokovne pismenosti** učencev na posameznih predmetnih oz. disciplinarnih področjih.

Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji, MŠŠ 2011

http://www.belaknjiga2011.si/pdf/bela_knjiga_2011.pdf

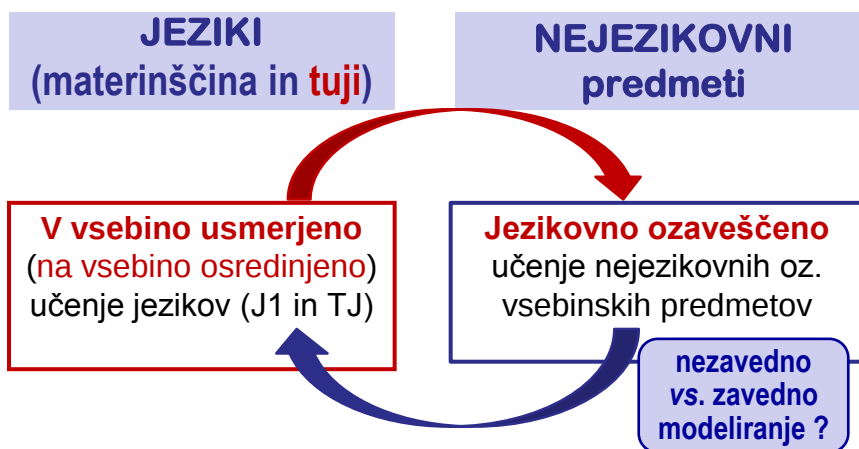
JEZIKOVNE POVEZAVE ...

Povezovanje jezikov kot učnih predmetov v prvi vrsti pomeni povezovanje

- **tujih jezikov med seboj** (→ **razvijanje raznojezične oz. plurilingvalne zmožnosti učenca/dijaka**),
- **tujih jezikov z materinščino** (učencev/dijakov)
- **tujih jezikov z učnim jezikom/jezikom šolanja**,
- **vseh jezikov pa z nejezikovnimi predmeti** (→ **razvijanje strokovne pismenosti učenca/dijaka**).

Glej gradivo **JEZIKOVNE POVEZAVE** (Katja Pavlič Škerjanc)

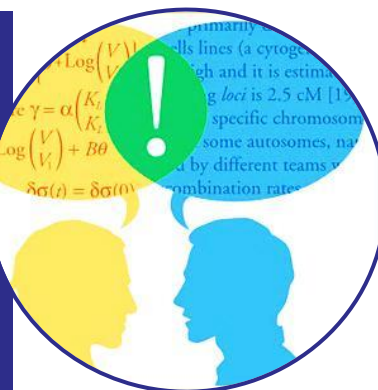
SPORAZUMEVANJE (v J1 in TJ) kot kroskurikularna kompetenca (~i cilj)

- npr. razvijanje strokovnih pismenosti
- v materinščini in tujih jezikih

CLIL Content & Language Integrated Learning

- Vsebinsko in jezikovno integrirano učenje tujih jezikov
- Vsebinsko in jezikovno celostno učenje

Kaj je v imenu? Kar imenujemo vrtnica,
bi pod drugim imenom dehtelo prav tako opojno.

Shakespeare, Romeo in Julija

CLIL: Content&Language Integrated Learning
Bi vrtnica pod drugim imenom dišala drugače?

CLIL: Content&Language Integrated Learning

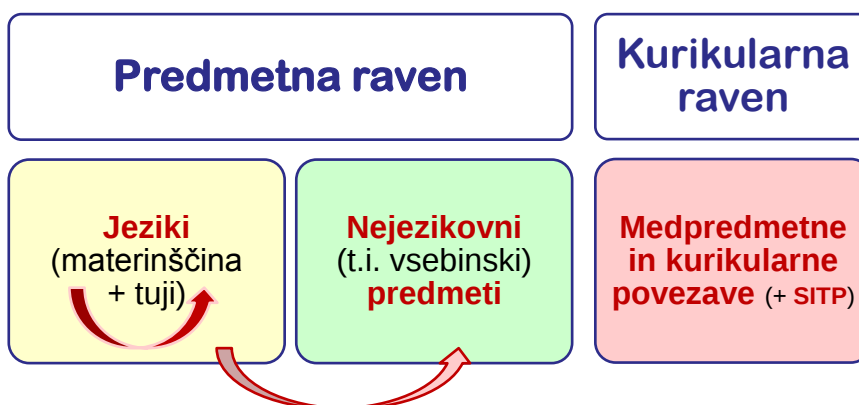
Bi vrtnica pod drugim imenom dišala drugače?

- **Content-based Instruction (CBI)**
- Content-based Language Instruction (CLIL)
- **Content-based Language Teaching (CBLT)**
- Integration of Content and Language
- Content and Language Integrated Classrooms
- **English-enriched Content Teaching**
- **Content-enriched English Teaching**
- English-focused Content Teaching
- Content-focused English Teaching
- Content-centred English Teaching
- English-centred Content Teaching
- Content-driven English Teaching
- English-driven Content Teaching
- English-sensitive Content Teaching
- Content-sensitive English Teaching
- **Content-oriented Language Learning**
- **Content-infused Language Teaching**
- **Theme-based Language Teaching**
- **Topic-based Language Teaching**
- **Discipline-based ESL Instruction**
- Sheltered Subject Matter Teaching
- Teaching Content Through English
- Teaching English Through Content
- **Foreign Language Medium Instruction (FLMI)**
- **Teaching Through Foreign Languages (TTFL)**
- Teaching Content in a Foreign Language (TCFL)
- **Dual-focused Language Instruction**
- **Content-support ELT**
- Adjunct / Linked Language courses
- **Integration of Languages and Disciplines (BILD)**
- Four-handed foreign language instruction
- Learning with Languages
- Learning through an additional language
- Foreign Language Immersion Program (FLIP)
- Plurilingual Instruction
- **Foreign Languages Across the Curriculum (FLAC)**
- Extended Second Language Learning
- Language-enhanced Content Instruction
- **Integrated Curriculum**
- Bridge Program
- **Cross-Curricular Teaching**
- **Interdisciplinary Teaching**
- Learning skills based ELT / ESP ...

Steve Darn, ELT

PRISTOPI: Izvedbeno-organizacijski vidiki

Razvijanje strokovne/-ih pismenosti

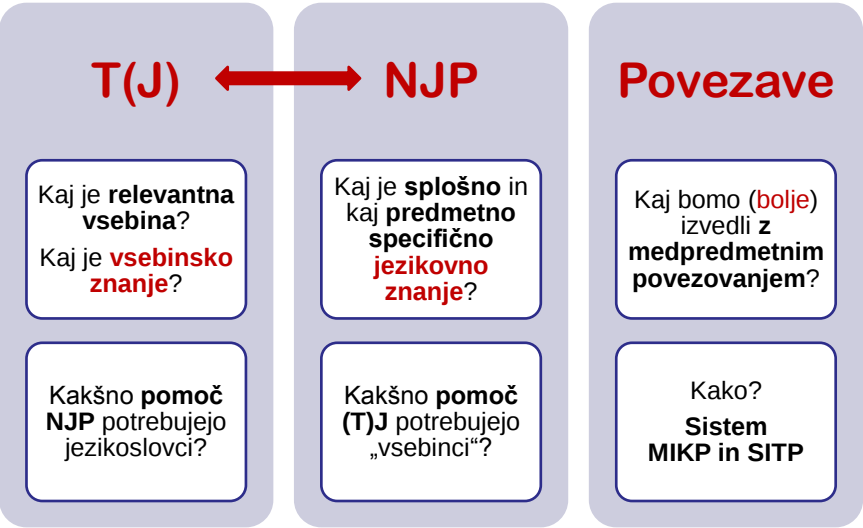

PRISTOPI: Izvedbeno-organizacijski vidiki

Razvijanje strokovne/-ih pismenosti

Predmetna raven		Kurikularna raven
Jeziki (materinščina + tuji)	Nejezikovni (t.i. vsebinski) predmeti	Medpredmetne in kurikularne povezave (+ SITP)
Slovenščina +	+ NJP	= strokovna „obvezna“, edina možnost
Tuji jezik +	+ NJP	= dodana vrednost, obogatitev

PRISTOPI: Izvedbeno-organizacijski vidiki

STROKOVNA PISMENOST kot kroskurikularni cilj

Refleksija

JEZIKI (materinščina in tuji)

- Kaj je **relevantna** vsebina?
- Koliko je lahko pri vključevanju **disciplinarnih znanj učitelj jezika (strokovno) samostojen?**

NEJEZIKOVNI predmeti

- Kako in koliko je **strokovni** jezik **načrtno in sistematično prisoten** pri pouku t.i. vsebinskih predmetov?

Ugotavljanje in vrednotenje ocenjevanje (?) znanja?

Razvijanje strokovne pismenosti: Poudarki

- Za poklicno delovanje **poleg splošnega jezikovnega znanja potrebujemo tudi specifična znanja**, med njimi tudi **jezikovna**, ki so **odvisna od poklicnega področja**.
- Ta znanja sodijo k posameznikovemu **enciklopedičnemu znanju** oziroma v njegovo **mentalno enciklopedijo**, ki jo sestavljajo
 - ✓ podatki o stvarih, pojavih, procesih v naravnem in socialnem okolju, odnosi med njimi, posplošitve, ki nastanejo na podlagi različnih izkušenj itd.
- **Vsako poklicno področje oblikuje svoj posebni strokovni jezik**, ki ima specifično **izrazje**, **sintaktične** in **semantične** značilnosti, za njegove uporabnike pa je značilno tudi posebno **jezikovno vedenje**.
- V tem smislu je **strokovni jezik izredno natančen** in njegovi uporabniki ga morajo dobro obvladati, da se med seboj lahko sporazumejo.
- Za nepoznavalce pa je strokovni jezik, ki mu zlasti v govorjeni obliki rečemo tudi **žargon**, težko razumljiv ali sploh nerazumljiv.

Razvijanje strokovne pismenosti: Poudarki

- Integralni del koncepta **znanja strokovnega jezika** predstavlja
 - interakcija med splošnim jezikovnim znanjem in
 - »vsebinskim« znanjem oziroma poznavanjem poklicnega področja.
- Poklicno sporazumevanje zahteva na eni strani (**splošno**) jezikovno **znanje**, na drugi pa – glede na poklicno področje – **posebna (jezikovna) znanja**.
- Vsako poklicno področje oblikuje svoj posebni strokovni jezik (v pogovorni različici žargon). K znanju strokovnega jezika sodijo tudi **posebna oblika funkcionalne pismenosti**, ki zadeva tako razumevanje strokovnih besedil kot z njihovo (re)produkcijo.

Funkcijske zvrsti besedil:

1. praktičnosporazumevalni,
2. strokovni jezik,
3. publicistični,
4. umetnostni.

Strokovni jezik delimo na:

- **praktičnostrokovni** (tudi: pogovorni strokovni – žargon),
- **znanstveni** (knjižni zborni jezik) in
- **poljudnoznanstveni jezik**.

**RAZVIJANJE
STROKOVNE/-IH PISMENOSTI**

Razvijanje STROKOVNE PISMENOSTI kot kroskurikularni cilj

Strokovno pismenost v določeni disciplini je mogoče **učinkovito razvijati** (tj. z *visokimi učnimi rezultati za vse/večino učencev*) razvijati samo **s sodelovanjem predmetov in učiteljev** (interdisciplinarno, kroskurikularno), saj

- učitelji jezikov za to nimajo potrebnega disciplinarnega (epistemološkega, konceptualnega, „vsebinskega“) znanja,
- učitelji (nejezikovnega) predmeta pa praviloma nimajo niti za poučevanje strokovnega jezika uzaveščenega znanja (*ki ga sami sicer pravilno uporabljajo – nezavedna kompetenca*) (tj. t.i. refleksijska/-vna kompetenca) niti (večinoma) ustrezne ravni splošnega jezikovnega znanja, vsaj ne v TJ;
- Posnemanje in metoda poskusov in napak (t.i. **naravno učenje – nezavedno modeliranje**) gotovo ne more ostati odgovor sodobne šole na učne težave, povezane s strokovnimi pismenostmi (in s tem z občo učno pismenostjo) učencev/dijakov.
- ✓ **Strokovni jezik moramo torej razvijati na ozaveščen način, načrten in sistematičen način**; ena od metod je seveda tudi **zavedno modeliranje**.

STOPNJE KOMPETENCE / ZMOŽNOSTI

PISMENOST

Nacionalna
strategija
za razvoj
pismenosti,
2006

Pismenost je

- trajno razvijajoča se zmožnost posameznikov, da **uporabljajo**
- **družbeno dogovorjene** sisteme simbolov za
 - sprejemanje,
 - razumevanje,
 - tvorjenje in
 - uporabo
- besedil za življenje
 - v družini,
 - šoli (izobraževanju),
 - na delovnem mestu in
 - v družbi.

RECEPTIVNA raven

produktivna raven

PISMENOSTI / LITERACIES

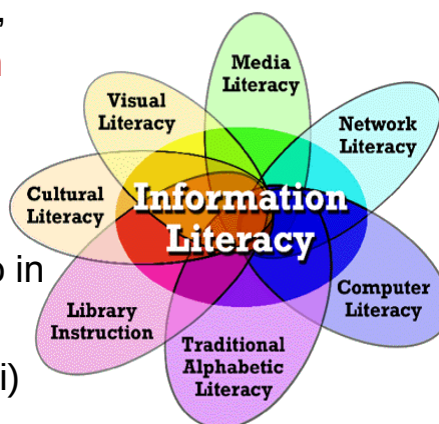
Pismenosti so

- **orodja za branje sveta,**
- **sklopi znanja, veščin in ravnanj,**

s pomočjo katerih

- razumevamo,
- pojasnjujemo/tolmačimo in
- uporabljamo

sisteme simbolov v (svoji) kulturi.

Kellner 2002; Street 2003

UČNA PISMENOST (*ACADEMIC LITERACY*)

- Vključuje **branje, pisanje in ustno sporazumevanje** v kontekstu šolanja / v izobraževanju;
- **se razlikuje od predmeta do predmeta** (strokovna pismenost: naravoslovna, fizikalna ...);
- terja **poznavanje in zmožnost uporabe raznovrstnih besedil** (medijska pismenost, informacijska pismenost ...);
- je (so)odvisno **povezana s**
 - „pismenostjo/-mi“ učencev **zunaj šole in**
 - njihovimi osebnimi in družbenimi/kulturnimi **izkušnjami**.

STROKOVNA PISMENOST - - STROKOVNI JEZIK

- **Disciplinarna pismenost** (naravoslovna, matematična, geografska ...)
- **Znanstvena pismenost**
- **Predmetno specifična pismenost**

- **Učna pismenost** (t.i. *academic literacy*)
 “je zmožnost (branja, pisanja ...), potrebna za razumevanje in sporazumevanje na vseh predmetnih področjih, ki tvorijo učni kurikulum ...”

JEZIK in vede, discipline, predmeti

- Jezik kot sredstvo/orodje **spoznavanja** in sredstvo **sporazumevanja**
- Jezik kot sredstvo/orodje **raziskovanja** in **pojasnjevanja**

- Razlike na
 - ✓ **semantični**,
 - ✓ **leksikalni**,
 - ✓ **sintaktični** in
 - ✓ **diskurzni** ravni ...
- Razlike glede na
 - ✓ **tematsko koherenco** besedil (deskriptivnost, narativnost in argumentativnost ...)
- ...

STROKOVNA PISMENOST (*DISCIPLINE / SUBJECT LITERACY*)

Za vsako disciplinarno področje/učni predmet potrebujejo učenci pomoč svojih učiteljev, ko se učijo:

- disciplinarno/predmetno **specifičnega besedišča** (→ nižje jezikovne enote);
- **brati in razumeti ter oblikovati/tvoriti strokovna besedila** (→ višje jezikovne enote).

Strokovno pismeni (opismenjeni) učenec/dijak mora znati/biti zmožen:

- **sprejemati** (poslušati in brati) strokovne informacije **kritično** (= zmožni pravilno oceniti vrednost tega, kar slišijo in berejo).
- **sporočati/prenašati** (govoriti in za-pis(ov)ati) disciplinarno (strokovno, predmetno specifične) ideje in znanje na ustrezen/pravilen način.

Razvijanje strokovne pismenosti: Poudarki

Oblikovanje

„specializiranih jezikovnih korpusov“ (zbirk besedil):

- priložnost, da se na osnovi širšega nabora besedil (v SLO in TJ) v dejanski rabi na posameznih področjih
- ustvari banka gradi za RSP,
- ki se v nadaljevanju ustrezno didaktizira
- ✓ izbor in medpredmetna usoglasitev „vsebinskih“ in jezikovnih učnih ciljev;
- ✓ učne dejavnosti ...

Primeri učne dejavnosti:

- **Primerjava podobnosti in razlik v zvrstnih različicah istega besedila** (oz. besedil z isto/sorodno tematiko):
- ✓ **znanstveno besedilo** (znanstveni jezik)
- ✓ **strokovno besedilo** (strokovni jezik)
- ✓ **poljudnoznanstveno besedilo** (poljudnoznanstveni jezik)
- ✓ **publicistično besedilo** (publicistični jezik)
- ✓ **pogovorno besedilo** (pogovorni jezik)

Predmetne in kulturne jezikovne specifike: BESEDIŠČE

Kulturno specifično besedišče:

- Pomensko ujemanje med L1 in L2
- Pomensko neujemanje med L1 in L2
 - semantična divergenca,
 - leksikalne praznine,
 - lažni prijatelji...

Prim.: šolski sistemi, nazivi...

Gl. npr. članek (UDK 81'255:641.5(497.4)=111=133.1)

- **EKSPLICITNOST PRI PREVAJANJU SLOVENSКИH NARODNIH JEDI**
- avtorica Simona Šumrada, Srednja šola za gostinstvo in turizem v Ljubljani
- Slavistično društvo Slovenije, 2009
- www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC.../PDE

Primer (iztočnic za) učne aktivnosti pri TJ

ANGLEŠČINA

- **LEARN ENGLISH WITH MUSIC**
- <http://musicenglish.co.uk/>
- **Shania Twain, Ka-Ching**
- **Money Words & Phrases**

V razmislek:

- Kako nadgraditi učno dejavnost (učno uro) v medpredmetno povezavo z bolj kompleksnimi in interdisciplinarnimi cilji?
 - Cilji?
 - Pričakovani učni rezultati?
 - Kakšna povezavo, kakšno sodelovanje? (MIKP in SITP?)
 -

Razvijanje
strokovne/-ih
pismenosti:

PRIMERI
PRISTOPOV

Language Objectives:
The Key to Effective Content Area Instruction
for English Learners (Jennifer Himmel, 2012)

3rd grade Science, States of Matter		
Content Area Standard	Content Objective	Language Objective
California: Students know that matter has three forms: solid, liquid, and gas.	Students will be able to distinguish between liquids, solids, and gases and provide an example of each.	Students will be able to orally describe characteristics of liquids, solids, and gases to a partner.

Language Objectives: The Key to Effective
Content Area Instruction for English Learners
(Jennifer Himmel, 2012)

4th grade Math, Two-Dimensional Figures		
Content Area Standard	Content Objective	Language Objective
Common Core: Draw and identify lines and angles, and classify shapes by properties of their lines and angles.	Students will be able to classify triangles based on their angles.	Students will be able to read descriptions of triangles and their angles.

**Language Objectives: The Key to Effective
Content Area Instruction for English Learners**
(Jennifer Himmel, 2012)

7th Social Studies, Colonial Communities		
Content Area Standard	Content Objective	Language Objective
<i>New York:</i> Students will use a variety of intellectual skills to demonstrate their understanding of the geography of the interdependent world in which we live.	Students will be able show how geographic features have affected colonial life by creating a map.	Students will be able to summarize in writing how geography impacted colonial life.

9th grade English Language Arts, Informative/Explanatory Texts		
Content Area Standard	Content Objective	Language Objective
<i>Common Core:</i> Write arguments to support claims in an analysis of substantive topics or texts, using valid reasoning and relevant and sufficient evidence. Provide a concluding statement or section that follows from and supports the argument presented.	Students will be able to draft a conclusion paragraph for their expository essay.	Students will be able to use transitional phrases (e.g., as a result) in writing.

Strokovna pismenost pri pouku TJ: PRIMER UČNE STRATEGIJE

Gradivo za
DELAVNICO

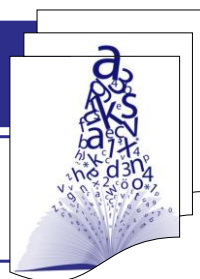

Učna / Strokovna pismenost v/pri TJ: NEKAJ UČNIH STRATEGIJ

1. Vključite razvijanje učne/strokovne pismenost v pouk TJ že na samem začetku.
2. Izhajajte iz relevantnih (za učenca in kurikulum) raziskovalnih vprašanj (→ *ustvarjanje učne potrebe!*) in uporabite projektni pristop.
3. Skrbno izberite besedilo (→ *v sodelovanju z učiteljem nejezikovnega/vsebinskega predmeta*) za razvijanje bralne zmožnosti.
4. Aktivirajte predhodno znanje učencev.
5. **Razširiti besedišče, potrebno za razumevanje besedila.**
6. Navežite na materinščino in spodbudite transfer iz J1 v TJ.

Učenje BESEDIŠČA jezika stroke

Strokovno besedišče poučujte na neposreden, ozaveščen način. V učenje besedišča vgradite ustrezen obseg urjenja.

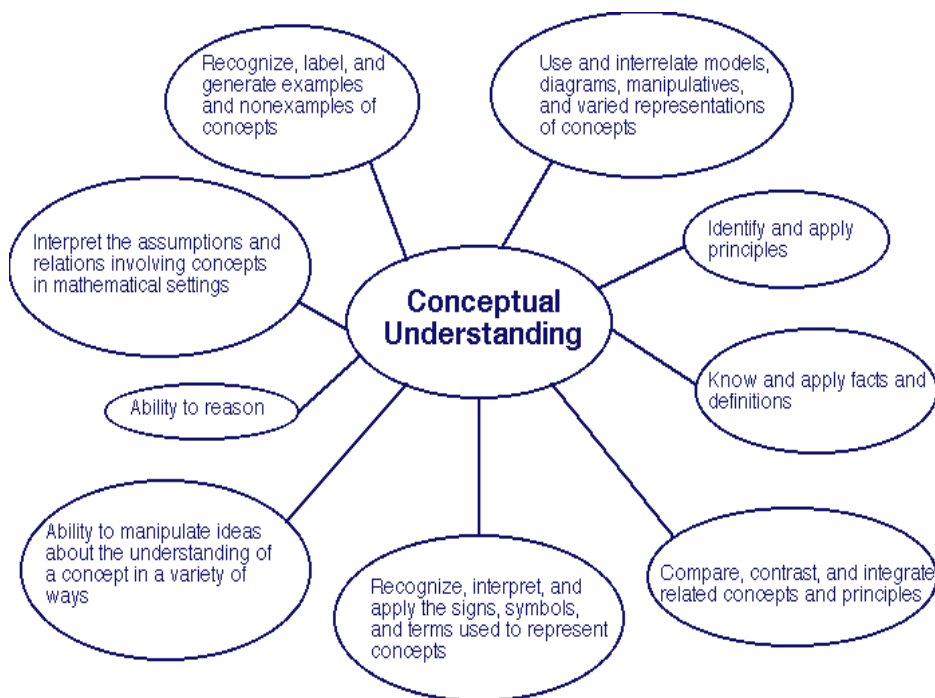

1. Razvijajte **besedno zavedanje** (t.i. *word awareness /consciousness*).
2. V pouk vključite učenje **strategij za učenje** besedišča.
3. V pouk (T)J vpeljite **dnevne rutine**, ustne in pisne, povezane z učenjem besedišča (npr. hitra ponovitev itd.).
4. Učenje besedišča povežite z **vsebinami**, ki jih učenci obravnavajo **pri drugih predmetih**.
5. Uporabljajte **vizualno** podporo.
6. Posebno pozornost namenite učenju **večpomenskih** besed.

FRAYERJEV MODEL: Kaj je?

- Frayerjev model je **učna aktivnost, ki temelji na kategorizaciji besed**, namenjena razvijanju/poglobljanju **razumevanja pojmov**.
- Obstajata **dve različici Frayerjevega modela**:
 1. V prvi različici učenci oblikujejo definicijo, navedejo značilnosti in našteje nekaj primerov, kaj koncept JE in kaj koncept NI.
 2. V drugi različici učenci analizirajo bistvene in nebistvene lastnosti besede/koncepta in poglobijo (rafinirajo) svoje razumevanje z navajanjem primerov v kategorijah JE in NI.

<http://www.tantasqua.org/superintendent/Profdevelopment/etfrayermodel.html>

The Frayer Model: HOW TO USE IT

Steps:

1. Assign a concept that might be confusing because of its relational qualities.
2. Explain the Frayer model diagram.
3. Model how to fill out the diagram.
4. Provide students with time to practice with assigned terms.
5. Once the diagram is complete, let students share their work with other students. Display students' diagrams as posters throughout the unit so students can refer to the words and continue to add ideas.

Frayer Model Examples	
Definition (in own words)	Characteristics
(WORD)	
Examples (from own life)	Non-Examples

Frayer Model Examples	
Definition (in own words)	Characteristics
A mathematical shape that is a closed plane figure bounded by 3 or more line segments	• Closed • Plane figure • More than 2 straight sides • 2-dimensional • Made of line segments
POLYGON	
Examples (from own life)	Non-Examples
• Pentagon • Hexagon • Square • Trapezoid • Rhombus	• Circle • Cone • Arrow • Cylinder

Frayer Model Examples	
Definition (in own words) The ideas, beliefs, and ways of doing things that a group of people who live in an area share.	Characteristics • Shared ideas • Shared beliefs • Shared practices
CULTURE	
Examples (from own life) • What my friends and I wear • Music we listen to	Non-Examples • Color of my hair • Color of my eyes • Nature • Weather

Frayer Model Examples	
Essential characteristics	Non-essential charatcteristics
(word)	
Examples	Non-Examples

Frayer Model Examples	
Essential characteristics	Non-essential charatcteristics
• Feathers • Hollow bones • Warm blooded • Breathe air with lungs • Wings • Beaks	• Ability to fly
BIRDS	
Examples	Non-Examples
• Robins • Meadowlarks • Parrots • Eagles • Ostriches • Penguins	• Bats • Flying reptiles • Insects • Flying squirrels

**Strokovna
pismenost
v TJ:**

**DELAVNICA
(refleksija
+ izroček)**

STROKOVNA PISMENOST kot kroskurikularni cilj

Refleksija

JEZIKI (materinščina in tuji)

- Kaj je **relevantna** vsebina?
- Koliko je lahko pri vključevanju **disciplinarnih znanj učitelj jezika (strokovno) samostojen?**

NEJEZIKOVNI predmeti

- Kako in koliko je **strokovni** jezik **načrtno in sistematično prisoten** pri pouku t.i. vsebinskih predmetov?

Ugotavljanje in vrednotenje ocenjevanje (?) znanja?